

мо) и с уеднаквяването на паспортното дело във всички социалистически страни¹⁶². Последните лица, които държат на своите турско-арабски имена, са обхванати в хода на преименуването на турците през 1984–1985 г.¹⁶³

За разлика от помашкото или турското малцинство смяната на имената при ромите очевидно протича без голям шум и остава почти незабелязана от обществеността. До голяма степен това сигурно се дължи на описаната в началото на главата и подчертавана от различни автори готовност на ромите да се приспособяват (поне привидно) към заварените обществени условия. Към тези обществено установени норми спада заедно с официалната религия и формата на имената. Друг въпрос е, доколко новите имена се използват и в частния живот. У К. Силверман, една от най-добрите познавачки на българските роми, откриваме следния виц, който точно описва отношението на ромите към асимилационната политика на БКП: „Един циганин стои на пътя и налага своето магаре с тояга, крещейки: ‘Стани кон! Стани кон!’. В това време един полицаи минал покрай него и му казал: ‘Как може да си толкова глупав и да мислиш, че може да превърнеш магаре в кон?’ Циганинът отвърнал: ‘Е, щом като може да превърнеш циганин в българин, значи със сигурност може и от магаре да направиш кон’.”¹⁶⁴

Ако трябва да обобщим най-важните моменти в описаното дотук развитие на политиката на БКП спрямо ромите от 1944 до 1989 г., се открояват следните два подхода: Смятаният за изостанал и неадекватен на социалистическото общество начин на живот на ромите трябва да бъде модернизирал. За тази цел чергаруващите групи са принудени да се заселят, образователният статус на ромите следва да се повиши и да се насърчи тяхното навлизане в трудовия живот. По такъв начин трябва да се преодолее социалната бариера между ромите и титулярното населе-

¹⁶² Паспортите трябвало да се подменят по ред на наборите: 1958–64 през 1981 г. (т.е. 17–23-годишните); 1949–57 през 1982 г. (24–33-годишните); 1940–48 през 1983 г. (34–43-годишните); 1930–39 през 1984 г. (44–54-годишните); преди 1930 (над 55-годишните) през 1985 г. Вж. *Tönnies, B. Bulgarien/Bevölkerung: Umtausch der Personalausweise.* –In: WDSOE, 12 (1980), с. 283.

¹⁶³ *Попов, В. Българи и цигани...* с. 22.

¹⁶⁴ *Cumam no Silverman, C. Bulgarian Gypsies: Adaptation in a Socialist State.* –In: *Nomadic Peoples*, 21–22 (1986), p. 59.